

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság Véleménye „Gazdasági demokrácia a belső piacon”

(2009/C 175/04)

2007. szeptember 27-én az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság Eljárási Szabályzata 29. cikkének (2) bekezdése alapján úgy határozott, hogy saját kezdeményezésű véleményt készít a következő tárgyban:

Gazdasági demokrácia a belső piacon.

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Egységes piac, termelés és fogyasztás” szekció 2008. november 6-án elfogadta véleményét. (Előadó: Maria Candelas SÁNCHEZ MIGUEL.)

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2008. december 3–4-én tartott, 449. plenáris ülésén (a december 3-i ülésnapon) 110 szavazattal 29 ellenében, 22 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések

1.1 Az európai polgári jogok érvényesülésének egyik alapfeltétele az, hogy valódi demokráciát teremtsünk a belső piacon. Csak ennek a nézetnek az általánossá válásával érnek meg a feltételek ahhoz, hogy minden piaci szereplő megértse, milyen fontos szerepet játszik a piac az európai integráció szempontjából, illetve támogassa azt.

1.2 Eddig a fogyasztóvédelem jelentette a piaci felek közötti egyensúly irányába mutató haladást, jóllehet az is igaz, hogy az európai versenypolitika biztosított olyan jogi eszközöket, amelyek gátat szabnak a fogyasztókat, munkavállalókat és általában a polgárokat hátrányosan érintő versenykorlátozásnak.

1.3 A piac gazdasági demokráciájának feltétele nem csupán a piaci szereplők közötti egyenlőség biztosítása, hanem a polgárok életminőségének javítása is. Ez az alábbiak révén teremthető meg:

- a versenypolitika jogi eszközeinek kidolgozása és alkalmazása, valamint a fogyasztók és a többi érintett bevonása a témában érintett – közösségi és nemzeti – szervezetek munkájába,
- a szóban forgó politika elmélyítése oly módon, hogy az azok gazdasági érdekét szolgálja, akiket a tiltott versenygyakorlatok közvetlenül érintenek.

1.4 A cél eléréséhez olyan konkrét tervek kidolgozására van szükség, amelyek erősítik, illetve garantálják minden érintettnek a belső piacba vetett bizalmát. Ennek során a következőkre lehetne összpontosítani:

- a jogszabályok harmonizációja és összehasonlíthatóságuk biztosítása – legalább az olyan központi kérdésekben, mint a tárgyi és eljárásjog,
- a piaci szereplők védelmét össze kellene kötni a szerződésekben garantált alapvető jogokkal – anélkül, hogy új eljárásokat kelljen kialakítani –, hogy az adminisztratív terhek ne növekedjenek,
- a különböző piaci szereplők részvétele a versenyhatóságok munkájában az egyike azoknak a javaslatoknak, amelyeket az EGSZB már számtalan véleményében felvetett. A másik ilyen a zavartalan információáramlás biztosítása.

1.5 Az EGSZB aktív szerepet vállalt abban, hogy valamennyi politikában gyakorolják az egyenlőséghez való jogokat, illetve abban, hogy a civil társadalom nagyobb mértékben részt vegyen a közösségi szervek munkájában – különös tekintettel a versenypolitikára. Úgy véljük, hogy a jelen helyzetben a lisszaboni menetrend céljainak eléréséhez, melynek eredményeként a gazdaság versenyképesebb és dinamikusabb lesz, arra van szükség, hogy biztosítsuk a belső piacon a gazdasági demokráciát.

2. Háttér

2.1 A Lisszaboni Szerződés az EU-Szerződés 6. cikkében ⁽¹⁾ kijelenti, hogy az Unió elismeri a az Alapvető Jogok Európai Chartájában ⁽²⁾ lefektetett jogokat, szabadságokat és elveket, amelynek a Szerződésekben foglaltakkal azonos jogi értéket kell tulajdonítani.

2.2 A Charta az uniós polgárok alapvető jogai közé sorolja – egyebek között – az egyenlőséget, a tulajdonhoz való jogot, a fogyasztóvédelmet, illetve az általános érdekű szolgáltatásokhoz való hozzáférést, melyek mind hatással vannak a belső piac működésére és megszilárdulására.

2.3 A polgárok egyenlőségének elve egyike az EU alapvető értékeinek (EU-Szerződés, 2. cikk), és az Unió demokratikus elveként egyúttal olyan kötelesség is, amelyet az Unió az EU-Szerződés 9. cikke értelmében valamennyi tevékenysége során köteles tiszteletben tartani, a belső piacon folytatott gazdasági tevékenységeket is beleértve.

2.4 A belső piac működéséhez szükséges versenyszabályok ⁽³⁾ megállapítása az EU kizárólagos hatáskörébe tartozik (3. cikk (1) bekezdés b) pont).

⁽¹⁾ A cikkek számozását az Európai Unióról szóló szerződés, illetve az Európai Unió működéséről szóló szerződés egységes szerkezetbe foglalt változatának megfelelően közöljük (HL C 115., 2008.5.9.).

⁽²⁾ A szöveg a Charta 2007. december 12-én (Strasbourgban) elfogadott módosítására utal (HL C 303., 2007.12.14.). A második változat közvételét az indokolta, hogy a későbbiek során a 2000. decemberi nizzai csúcstalálkozón elfogadott eredeti Charta számos magyarázó lábjegyzettel bővült.

⁽³⁾ I.d.: Iránymutatás a vállalkozások közötti összefonódások ellenőrzéséről szóló tanácsi rendelet szerint a horizontális összefonódások értékeléséről (HL C 31., 2004.2.5., 5. o.).

2.4.1 Konkrétan a kartellgyakorlatok és a domináns pozícióval való visszaélés (trösztellenes szabályok) különösen összeegyeztethetetlenek a belső piaccal, és ezért tiltottak, hiszen károsítják a fogyasztókat, a vállalkozásokat és a többi piaci szereplőt, például a munkavállalókat.

2.4.2 A fúzióra vonatkozó szabályok nem megfelelő alkalmazása vagy megkerülése is súlyosan károsíthatja a fogyasztókat, a vállalkozásokat és a többi belső piaci szereplőt, például a munkavállalókat.

2.4.3 Az előterjesztett megoldások hatékonyságának értékelésekor abból kell kiindulni, hogy a fogyasztók nem szenvedhetnek kárt a fúzió miatt. A megoldásoknak lényegre törőnek kell lenniük, és gyorsan el kell érni céljukat, előnyöket jelentve a fogyasztók számára a releváns piacokon, ahol máskülönben valószínűleg versenyjogi problémák merülnének fel.

2.5 A fogyasztóvédelem területén az EU megosztott hatáskörrel rendelkezik (4. cikk (2) bekezdés f) pont).

2.5.1 Az EUMSz új 12. cikke értelmében az egyéb EU-politikák és fellépések meghatározásakor és végrehajtásakor figyelembe kell venni a fogyasztóvédelmi szempontokat.

2.5.2 Mindez a fogyasztóvédelem horizontális koncepciójában valósulhat meg, amelyet az elsődleges közösségi jog is kifejezetten elismer, és amelynek értelmében a belső piac kiteljesítése érdekében a fogyasztói érdekeket minden egyéb releváns politikai és gazdasági területen figyelembe kell venni a magas szintű fogyasztóvédelem egész Unióra kiterjedő biztosítása érdekében.

2.5.3 Ami a fogyasztóvédelmi törvények közelítésére vonatkozó javaslatokat illeti, az Európai Bizottságnak mindig a magas szintű védelmet kell alapul vennie (EUMSz 114. cikk (3) bekezdés). Ez a kötelezettség azt jelenti, hogy az Európai Bizottság kötelessége a fogyasztók érdekeinek előmozdítása és a magas szintű fogyasztóvédelem biztosítása az EU egész területén (EUMSz 169. cikk).

2.5.4 Általában véve ⁽⁴⁾ a fogyasztóvédelem területén a harmonizáció mindeddig a „*minimális harmonizáció*” elvén alapult, melynek keretében a tagállamok jogosultak magasabb szintű védelmi intézkedéseket bevezetni vagy fenntartani, és amely esetenként a fogyasztóvédelem és a belső piac kiteljesítésének törekvése között jogi ütközéseket eredményezett.

2.6 A versenyszabályozásról és a fogyasztóvédelemről szóló véleményében ⁽⁵⁾ az EGSZB kiemelte, hogy bár a szabad verseny valamennyi piaci résztvevő és különösen a fogyasztók számára előnyöket hoz, a főbb liberalizált ágazatokban a szabad verseny tényleges korlátozását tapasztalhatjuk, ami egyes résztvevők piacról való kiszorulását és a fogyasztók gazdasági jogainak korlátozását eredményezi.

2.6.1 Az EGSZB hangsúlyozta továbbá, hogy meg kell erősíteni a fogyasztók tájékoztatását és megkérdezését szolgáló rendszereket, és úgy vélte, hogy az Európai Versenyhatóságok Hálózatának módosítania kell munkamódszerét, a nemzeti, illetve közösségi fogyasztóvédelmi szervezetek által átadott minden olyan információt és észrevételt figyelembe véve, amely a fogyasztóvédelmi politika hatékonyabbá tételét szolgálja a piacokon, garantálva a fogyasztók gazdasági jogainak elismerését.

2.6.2 Ami az antitröszt szabályok megszegése okozta károk után nyújtandó kompenzációt illeti, az EGSZB korábban megfogalmazta véleményét ⁽⁶⁾ az Európai Bizottság zöld könyvről, közös iránymutatásokat szorgalmazva a Szerződés 81. és 82. cikkének megszegéséből eredő károkkal összefüggő keresetek benyújtási feltételeinek meghatározására nézve.

2.6.3 Az EGSZB korábban kifejtette véleményét ⁽⁷⁾ továbbá a fenti kompenzáció érdekében a belső piac társadalmi és gazdasági szereplőit képviselő szervezeteken – elsődlegesen a fogyasztói szervezeteken – keresztül benyújtott kollektív keresetről szóló közösségi rendelet létrehozásáról is.

2.6.4 Az EGSZB jelenleg dolgozza ki véleményét az EK trösztellenes szabályainak megsértésén alapuló kártérítési keresetekről szóló fehér könyvről ⁽⁸⁾, amelyre – elfogadását megelőzően – e vélemény kontextusában is helyénvaló hivatkozni.

2.6.5 Ez a vélemény következőképpen sem a trösztellenes szabályok megsértéséből eredő károkkal szembeni polgári jogorvoslattal kapcsolatos kérdésekkel, sem kollektív keresetek belső piacon működő fogyasztói szervezetek általi benyújtásával nem kíván foglalkozni, mivel ezek olyan témák, melyekkel kapcsolatban az EGSZB már korábban nyilvánvalóvá tette álláspontját. Ez a vélemény ehelyett a belső piacon megvalósítandó gazdasági demokráciára összpontosít.

3. A belső piacon megvalósítandó gazdasági demokrácia koncepciójának megközelítése

3.1 A versenypolitika célja olyan feltételek kialakítása és fenntartása, amelyek a fogyasztók és a vállalkozások számára egyaránt előnyös módon biztosítják a piacok versenyképes működését. E tevékenység részét képezi:

- a versenyképes piaci feltételek torzulását eredményező gyakorlatok elleni hatékony küzdelem;
- megfelelő feltételek teremtése a versenypolitikában való aktív részvételhez a fogyasztók és mindazok számára, akik a piacon folytatott gazdasági tevékenységükből kifolyólag gazdasági jogokkal rendelkeznek, a munkavállalókat is beleértve;
- az információk folyamatos áramlásának, illetve a konzultáció rugalmas lefolytatásának garantálása, látható eredménnyel;

⁽⁴⁾ Egyik kivétel ez alól a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatokra vonatkozó 2005/27/EK irányelv.

⁽⁵⁾ HL C 309., 2006.12.16., 1. o.

⁽⁶⁾ HL C 324., 2006.12.30., 1. o.

⁽⁷⁾ HL C 162., 2008.6.25., 1. o.

⁽⁸⁾ COM(2008) 165 végleges, HL C 309., 2006.12.16., 1. o.

- a piaci szereplők (ideértve a kkv-kat is, amelyeknek szintén jelentős mértékben kedvezne ez a közösségi politika) egyenlőségét, a tulajdonhoz való jogot, a fogyasztóvédelmet és az általános érdekű szolgáltatásokhoz való hozzáférést megfelelően védő jogalkotási eszközök, illetve intézkedések kialakítása.

3.2 Ezért kell biztosítanunk a „belső piacon megvalósítandó gazdasági demokráciát”. Ez a cél a Lisszaboni Menetrendben is szerepel, amely azt a célt tűzi ki az EU elé, hogy a világ legversenyképesebb és legdinamikusabb tudásalapú gazdaságává váljon, fenntartható gazdasági növekedést produkálva, több és jobb munkahelyeket és nagyobb társadalmi kohéziót teremtve ⁽⁹⁾.

3.3 Ahhoz, hogy a belső piacon biztosíthassuk egy olyan gazdasági demokrácia meglétét, amely javítja az európai polgárok életminőségét, három tág területen van szükség politikai cselekvésre és előrelépésre.

3.3.1 Az első terület a trösztellenes szabályokhoz, a fúziókhoz és az állami támogatásokhoz kapcsolódó hagyományos versenypolitikai eszközök továbbfejlesztését, illetve alkalmazását érinti, különös tekintettel egyes ágazatokra, főként a liberalizáltakra.

3.3.1.1 Az utóbbi megjegyzés konkrétan fogalmazva az általános gazdasági érdekű szolgáltatásokra utal, amelyek egyfajta monopóliumrendszerből egy újonnan megnyitott piaci területté léptek elő, ahol egy vállalat domináns pozícióval bír, és a verseny a többi szereplő alacsony piaci részesedéséből kifolyólag korlátozott marad.

3.3.1.2 E területen támogatni kell minden fogyasztói fellépést, amely elősegítheti a trösztellenes szabályok végrehajtását. Másként fogalmazva a fogyasztóknak kell kezdeményezniük a megfelelő eljárásokat, amikor a trösztellenes szabályok potenciális sérelmét tapasztalják, mivel megvan a felhatalmazásuk rá. E cél elérésének legfőbb eszközei: a tájékoztatás, a képzés és a fogyasztói éberség növelése, illetve természetesen a fogyasztók és fogyasztói szervezetek felhatalmazása a fellépésre és hozzáférésük a megfelelő intézményekhez és eljárásokhoz.

3.3.2 A második terület a versenypolitika azon elemeinek tanulmányozása, amelyek érintik a fogyasztókat, és mindazokat, akik a piacon folytatott gazdasági tevékenységükből kifolyólag gazdasági jogokkal rendelkeznek, a munkavállalókat is beleértve.

3.3.2.1 A szabályokat be nem tartó vállalkozások versenytorzító hatású gyakorlatai – akár összehangolt magatartásról, akár egy domináns pozícióval való visszaélésről van szó – adott esetben csökkenthetik a károsultak jövedelmét, vagy növelhetik költségeiket, ily módon sértve a jövedelmük felett szerzett tulajdonjogukat, jogsértés áldozataivá téve őket.

3.3.2.2 A versenyszabályok megsértésének hatásai tehát a fogyasztókat, a gazdasági tevékenységeikből jövedelmet szerző piaci szereplőket, illetve a piacon a versenyszabályoknak megfelelő módon működő vállalkozásokat megillető bevételek jogtalan eltulajdonításához hasonlíthatók. A versenyvédelmi politikának ez az új szemléletmódja a – köztudottan az európai gazdaság gerincét jelentő – kkv-k helyzetének megszilárdítását is feltételezn.

3.3.3 A harmadik terület az Európai Versenyhatóságok Hálózata tagjai és az Európai Bizottság, a nemzeti bíróságok és az Európai Bizottság, valamint a nemzeti fogyasztóvédelmi hatóságok, illetve fogyasztói szervezetek és az Európai Bizottság közötti létfontosságú együttműködés megerősítését és fejlesztését érinti.

3.3.3.1 A kölcsönös segítségnyújtás lehetővé teszi, hogy a felek gyorsabban eldönthessék, mely hatóság vizsgálja ki az érintett esetet, és hatékonyabban megoldják az egyes eseteket.

4. Észrevételek a gazdasági demokrácia koncepcióját érintő kérdésekről

4.1 A valódi gazdasági demokrácia megvalósítása érdekében az EU-nak ki kell igazítania versenypolitikáját és a nemzeti jogszabályok harmonizációjára vonatkozó intézkedéseit, hogy azok megfeleljenek az európai fogyasztók és a többi piaci szereplő szükségleteinek és elvárásainak. Ennek megfelelően konkrét lépéseket kell tenni e területeken, a belső piacon tevékenykedő valamennyi fél bizalmának biztosítása, illetve megerősítése érdekében:

4.2 Jogszabályi harmonizáció:

4.2.1 Ha a tagállamok legalábbis mind a materiális jogot, mind az eljárásjogot érintő legalapvetőbb kérdésekben nem rendelkeznek összehasonlítható jogrenddel, igencsak nehezen elképzelhető a valódi gazdasági demokrácia megvalósítása a belső piacon az EUMSz 114. és következő cikkeiben foglaltak értelmében, különös tekintettel a 116. cikkre.

4.2.1.1 A valódi belső piac csakis akkor válhat valóra, amikor a fogyasztók eléggé biztonságban érzik magukat, és bizalommal vásárolnak bárhol az Európai Unió területén belül, abban a biztos tudatban, hogy egyenértékű és hatékony védelmet élveznek arra az esetre, ha a vállalkozások bármely gazdasági jogukat esetlegesen csorbitanák. A termékek és szolgáltatások határokon átnyúló szabad mozgása elősegíti, hogy a fogyasztók megtalálják a legkedvezőbb ajánlatot, valamint a legmegfelelőbb választást kínáló innovatív termékeket és szolgáltatásokat. Éppen ezért létfontosságú, hogy minimalizáljuk az EU-n belül a fogyasztóvédelmi törvényekben tapasztalható különbségeket.

⁽⁹⁾ Elnökségi következtetések, az Európai Tanács feirai ülése, 2000.

4.2.2 Jóllehet minden tagállam elfogadott a 101. és 102. (korábbi 81. és 82) cikkel egyenértékű rendelkezéseket, továbbra is jelentős különbségek állnak fenn a nemzeti versenyjogok között. E különbségek egyfelől a domináns pozíció, a visszaélés és a gazdasági függés fogalmainak materiális meghatározásaiban mutatkoznak meg; másrészt a fogyasztók eljárásjogi helyzetét, a fogyasztói szervezetek szerepének elismerését, illetve az ezen szervezetek és a nemzeti versenyfelügyeleti hatóságok közötti kapcsolatokat érintik.

4.2.2.1 A „minimális harmonizáció” elve – amely a nemzeti jogrendszerek harmonizációja során alkalmazásra kerül – a legmegfelelőbb út a belső piac, illetve a fogyasztóvédelem tekintetében kitűzött célok egyesítése irányába. Ha azonban figyelembe vesszük a „származási ország elvével” együtt alkalmazott más típusú, a fogyasztóvédelmi jogszabályok kölcsönös elismeréséről szóló „belső piaci záradékot”, a fenti elv nem egyeztethető össze a „magas szintű fogyasztóvédelem” célkitűzésével.

4.2.2.2 E magas szintű fogyasztóvédelem elérése érdekében és a legújabb közösségi fogyasztóvédelmi stratégiákkal összhangban (2002/2006, illetve 2007/2013) ésszerű volna továbblépni a teljes harmonizáció felé egyes, létfontosságúnak tekintett konkrét kérdésekben – például az alapelvek, a fogalommeghatározások és egyes eljárásjogi aspektusok tekintetében.

4.2.3 A versenyszabályok megszegésének áldozatait tényleges, teljes kártérítésben kell részesíteni, és a jogsértők nem juthatnak semmiféle tisztességtelen pénzügyi előnyhöz. E célok a következő eszközök kiigazítását teszik szükségessé:

- az állami hatóságokat a jogtalanul szerzett profit elkobzására feljogosító eljárások. Az elkobzott törvénytelen jövedelmeket általános érdekű célokra kell felhasználni, a nemzeti jog által előre meghatározott módon, elsődlegesen az áldozatok támogatását célzó állami intézkedéseket finanszírozva belőlük. A nemzeti intézkedéseknek meg kell felelniük az ekvivalencia és a hatékonyság elveinek, az EB meghatározásaival összhangban;
- hatékony, elrettentő erejű és arányos (adminisztratív, illetve büntetőjogi) kényszerítő intézkedések bevezetése a belső piac működését és fejlődését befolyásoló legsúlyosabb jogsértések esetére. A „jogellenes” kifejezés meghatározásának azokat a területeket kellene lefednie, amelyek az EU kizárólagos hatáskörébe tartoznak, hogy a jogsértésekre vonatkozó bizonyos minimális közös kritériumok meghatározása révén biztosítsa a közösségi jog optimális alkalmazását⁽¹⁰⁾. A Lisszaboni Szerződés szerint a bűncselekmények és szankcióik meghatározására vonatkozó minimális rendelkezéseket az együtt-döntési eljárás keretében kell meghozni, minimális normákat alakítva ki a különösen súlyos, határokon átnyúló dimenzióval rendelkező bűncselekmények vonatkozásában (EUMSZ 83. cikk (1) bekezdés);

- a bíróságok közzététele hatékony intézkedésnek bizonyulhat, nyilvánosan hozzáférhető források – pl. jogsértő vállalkozások adatbázisa – kialakítása révén. A versenyellenes gyakorlatokért kiszabott bírságoknak visszatartó hatásuk van a potenciális jogsértőkre. A bíróságok alkalmazására vonatkozó határozatok közzététele megmutatja a jogsértés áldozatainak, hogy milyen fontos a kérdés, és fokozza a közvélemény tudatosságát a trösztellenes intézkedésekkel kapcsolatban;
- ezek az intézkedések minden esetben kiegészítést jelentenek a károkért nyújtandó kompenzáció mellett, amelyre – mint fentebb utaltunk rá – ez a vélemény nem tér ki, és amely az EK trösztellenes szabályainak megsértésén alapuló kártérítési keresetekről szóló fehér könyv kapcsán kiadott vélemény tárgyát képezi.

4.2.3.1 A károk kompenzálásának hatékonyabbá tétele érdekében feltétlenül fel kell tenni a kérdést, hogy a nemzeti bíróságoknak jogában áll-e döntenie a közigazgatási bíróságok végfelhasználásáról, és azokkal a jogsértések áldozatainak járó kártérítést vizsgáló polgári jogi eljárás keretében rendelkezni.

4.2.4 Hogyan valósítható meg adekvát módon a teljes jogharmonizáció anélkül, hogy egyes esetekben és tagállamokban csorbulna a fogyasztóvédelem? – ez az egyik olyan cél, amelyet a belső piac szabályozására irányuló jogalkotási reformoknak szem előtt kell tartaniuk.

4.3 Az alapvető jogok sérelme

4.3.1 A belső piaci szabályok megsértése egész sor alapvető uniós jogot érint, például az egyenlőség elvét (Alapjogi Charta, 20. cikk), a tulajdonhoz való jogot (Alapjogi Charta, 17. cikk), a fogyasztók védelmét (Alapjogi Charta, 38. cikk), illetve az általános érdekű szolgáltatásokhoz való hozzáférést (Alapjogi Charta, 36. cikk), amelyeket az EU intézményei és testületei is kötelesek óvni. Ezeknek a jogoknak egy része – különös tekintettel az egyenlőség elvére és az egyenlőtlen bánásmód alkalmazásának tilalmára – törvényi formákat is nyert a versenyjogon belül, és valamennyi gazdasági szereplőre nézve kötelező vezérelnként alkalmazandó mind a versenytársaik, mind a fogyasztóik tekintetében⁽¹¹⁾.

4.3.2 Mindez a következő kérdéseket veti fel:

- Szükség van-e egyedi intézkedések bevezetésére e jogok védelme érdekében?
- Mi lehet a legmegfelelőbb intézkedés a közösségi jog keretein belül?
- Megfelelő intézkedés volna-e a fogyasztók, vállalkozók és minden, a piacon folytatott gazdasági tevékenységéből kifolyólag gazdasági jogokkal rendelkező szereplő – a munkavállalókat is beleértve – jogait az Alapjogi Charta 17., 20. és 38. cikkével összhangban specifikus szabályokban lefektetni a közösségi versenyjogon belül?

⁽¹⁰⁾ Ld. a környezet büntetőjogi általi védelméről szóló irányelvvel vonatkozó európai bizottsági javaslatot (COM(2007) 51 végleges), valamint az EB ítélkezési gyakorlatát (C-176/03 és C-440/05 sz. eset).

⁽¹¹⁾ Ld. az EUMSZ 101.(1) (d) és 102. (c) cikkeket.

4.3.3 A „magas szintű védelem” biztosítása az alapvető jogok piaci alkalmazására és védelmére szolgáló eszköznek is tekinthető, míg egy speciális módszer vagy egy egységes eljárás kidolgozása tovább növelné a bürokráciát. Az EGSZB szerint megfelelőbb lehet a meglévő eszközöket alkalmazni, nagyobb hatáskört ruházva a fogyasztóvédelmi szervezetekre. Kíváncsú volna megfelelő politikákon és csatornákon keresztül – különösen egyes területeken, például az alapvető termékekre és szolgáltatásokra vonatkozó szerződések, a trösztellenes szabályok és a tisztességtelen gyakorlatok terén – előmozdítani olyan záradékok belefoglalását az egyedi közösségi és tagállami jogszabályokba, amelyek kifejezetten elismerik a fogyasztók, illetve minden más, gazdasági jogokat szerző személy jogait – beleértve a munkavállalókat –, és amelyek biztosítják az említett jogok törvényi védelmét. Mindez elősegíthetné a nagyközönség tájékoztatását és tudatosságának növelését, amit, mint korábban már kijelentettük, az EGSZB létfontosságú kérdésnek tart.

4.4 A piaci szereplők részvétele

4.4.1 A Lisszaboni Szerződés az EUMSZ 15. cikkében lefekteti, hogy a jó kormányzás előmozdítása és a civil társadalmi részvétel biztosítása érdekében az Unió intézményei, testületei és ügynökségei lehető legnyíltabban kötelesek végezni munkájukat. Az átláthatóság alapvető előfeltétele annak, hogy a polgárok elfogadják a közösségi politikákat.

4.4.2 A részvétel fejlesztése érdekében akadálytalan, hatékony kommunikációs rendszereket kell kialakítani az Európai Bizottság, a versenyhatóságok és a fogyasztóvédelmi szervezetek között annak érdekében, hogy csírájában el lehessen fojtani a határokon átnyúló jogsértéseket. Ennek eléréséhez választ kell találni a következő kérdésekre:

- Milyen intézkedések alkalmazhatók az együttműködés javítása érdekében?
- Hogyan erősíthető a megelőző jelleg?

Az Európai Parlament javasolja egy „európai fogyasztóvédelmi ombudsman” kinevezését, és támogatja a fogyasztóvédelmi kapcsolatokért felelős tanácsadók kinevezését az Európai Bizottságon belül⁽¹²⁾. E tekintetben hasznos lehet megfontolni egy olyan „ad hoc” funkció kialakítását, mint az európai fogyasztóvédelmi ombudsman, vagy esetleg még konstruktívabb lehet kiterjeszteni a meglévő európai ombudsman hatásköreit. Az ésszerűség elvét kívánva alkalmazni a versenypolitikán belül a magas szintű fogyasztóvédelem biztosítására szolgáló módszerek tekintetében, illetve a meglévő források lehető legjobb felhasználására törekedve az EGSZB úgy véli, hogy kezdetben elég volna kinevezni

egy fogyasztóvédelmi kapcsolatokért felelős tanácsadót⁽¹³⁾ az Európai Bizottság azon részlegein belül, amelyek különösen fontosak a fogyasztóvédelmi politika szempontjából.

4.4.3 Szükség lehet az adminisztratív eljárás megreformálására az Európai Bizottságon belül, amikor bírságolási eljárások lefolytatásáról van szó, a titoktartás elvének való teljes megfelelés érdekében. A probléma az Alapvető Jogok Európai Chartája 41. cikkének alkalmazása révén orvosolható, amely garantálja a dokumentumokhoz való hozzáférést, a meghallgatáshoz való jogot, a határozat indokolását és a fellebbezés jogát.

4.4.4 Javítani kell a visszacsatolást a konzultációk minimális normáit illetően, kötelezővé téve minden Főigazgatóság számára, hogy minden javaslatához kapcsolódó konzultációról végezzenek hatáselemzést, és ne csak a stratégiai javaslatokról, ahogy azt az EGSZB korábban is hangsúlyozta⁽¹⁴⁾. Az Európai Bizottságnak ezen túlmenően elemeznie kellene egyes, az európai polgárok szempontjából fontos kérdéseket, például a konzultációk lefolytatásának nyelvét, a kérdések semlegességét vagy a válaszadási határidőket.

4.4.5 A fogyasztóvédelmi szervezetek és egyéb reprezentatív testületek potenciális szerepe olyan kérdés, amelyre megoldást kell találni, amennyiben elfogadjuk azt, hogy e szervezeteknek jogukban áll a panasztételi eljárás keretében fellépniük. Ezt a kérdést megfelelő jogalkotási eszközökön keresztül kell megoldani, az EK trösztellenes szabályainak megsértésén alapuló kártérítési keresetekről szóló, már említett fehér könyvről folytatott vita lezárultát követően.

4.4.6 Kulcsfontosságú aspektus, hogy a versenypolitikában való civil részvétel jelentőségét jobban tudatosítsuk a nagyközönségben. A polgárok nem tekinthetnek a tiltott gyakorlatokra (például az egyes vállalkozások által alakított kartellekre) úgy, mint megátámadhatatlan vagy csak a legmagasabb politikai, illetve gazdasági szinteken megoldható kérdésekre. Sokkal inkább úgy kell tekinteni rájuk, mint súlyos társadalmi következményekkel járó cselekményekre, amelyek veszélyeztetik, sőt, aláássák az áldozatok tulajdonhoz való jogát. Mindezen okok miatt vitát kellene kezdeményezni, és megoldásokat kellene találni a legmegfelelőbb nevelési, illetve tudatosítási intézkedésekről, amelyek biztosíthatják, hogy az európai fogyasztók megértsék a hasonló jogellenes gyakorlatok következményeit. Éppen ezért először is továbbra is támogatni kell az Európai Fogyasztóvédelmi Központok Hálózának tevékenységeit és a jelenleg folyó tudatosító kampányokat

⁽¹²⁾ Lasse Lehtinen EP-képviselő jelentése az EU 2007–2013-as fogyasztóvédelmi stratégiájáról.

⁽¹³⁾ Az Európai Unióról szóló szerződés 153. cikkének (2) bekezdése szerint: „A fogyasztóvédelmi követelményeket figyelembe kell venni az egyéb közösségi politikák és tevékenységek meghatározásakor és végrehajtásakor.” Ez a kötelezettség a közösségi intézményeknél dolgozó minden tisztviselő munkáját érinti. A fogyasztóvédelmi kapcsolatokért felelős tanácsadó feladata abban is állhatna, hogy mindennapi munkájuk során figyelmezteti erre a többi tisztviselőt, emlékeztetve őket a polgárokkal kötött megállapodásukra.

⁽¹⁴⁾ Vélemény a következő tárgyban: Zöld Könyv az európai átláthatósági kezdeményezésről, HL C 324., 2006.12.30.

– mind az általánosakat, mind pedig a specifikus területekre kiterjedőket –, amelyek elősegíthetik a polgárok gyors és célratörő tájékoztatását fogyasztói jogaikról és azokról a központokról és testületekről, ahova panaszaikkal vagy tanácsért fordulhatnak.

4.5 Általános érdekű szolgáltatások

4.5.1 Az általános érdekű szolgáltatások tekintetében a közösségi fellépés jogalapja az EUMSZ 14. cikkében, illetve a 26. jegyzőkönyvben van lefektetve. A kiváló minőség, a gazdasági hozzáférhetőség és a biztonság garantálása, illetve az egyenlő bánásmód, az általános hozzáférés és a felhasználói jogok előmozdítása érdekében fel kell vetni és meg kell válaszolni az alábbi kérdéseket:

- Hogyan végezhető közösségi szinten rendszeres értékelés?
- Milyen intézkedéseket kellene elfogadni a közelmúltban liberalizált ágazatokban mutatkozó versenytorzulások kezelése érdekében?
- Hogyan biztosítható, hogy a piacnyitási folyamatok előnyeit a fogyasztók élvezzék?

4.5.2 Általános értelemben a hasonló szolgáltatások irányítása terén mutatkozó átláthatóság hiánya – az üzleti és lakossági fogyasztókra kirótt indokolatlanul magas tarifákkal együtt – azt jelenti, hogy e kérdéseket feltétlenül meg kell válaszolni.

Kelt Brüsszelben, 2008. december 3-án.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság elnöke
Mario SEPI

4.6 A versenypolitika szerepe a belső piacon

4.6.1 Az EU kizárólagos hatáskörébe tartozik a belső piac működéséhez szükséges versenyszabályok megállapítása.

4.6.2 A versenypolitikának biztosítania kell, hogy az ár, a minőség és a változatosság tekintetében a lehető legkedvezőbb opciók álljanak a fogyasztók rendelkezésére – különös tekintettel az alapvető termékekre és szolgáltatásokra, mint például az élelmiszer, a lakhatás, az oktatás, az egészségügyi ellátás, az energia, a közlekedés és a távközlés –, s így alacsonyabb árakon vehessék meg mindezeket.

4.6.3 Ugyanakkor a piac hatékonyságán túlmenően a valódi cél a fogyasztók életminőségének és jólétének növelése. E cél elérése érdekében megfelelő jogalkotási intézményi kereteket kell kialakítani az aktív fogyasztói részvétel biztosítására, ahelyett hogy a fogyasztókat a jóléti elképzelések passzív alanyaiként kezelnék.

4.6.3.1 E cél érdekében változtatni kell a jelenlegi jogalkotási kereteken, a szabályok értelmezésének kiigazításával, illetve akár új versenypolitikai testületek kialakításával. Végezetül hasznos volna megfontolni a jelenlegieket kiegészítő vagy akár helyettesítő új jogalkotási intézkedések elfogadását.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság főtitkára
Martin WESTLAKE